

"נקודה טובה" - מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

(גיליון 11 - שנת תשפ"א גיליון "ויגש" - יא' טבת תשפ"א, 26 לדצמבר 2020)

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

"נקודה טובה" לפרשת "ויגש" - סודו של "עסק משפחתי"

הנסיין המעשי בתחום העסקים המשפחתיים בעולם כולו מראה, שהדור הראשון הוא הדור המייסד, הדור השני מפתח את העסק ואילו הדור השלישי הוא הדור ההורס והמפרק...

רק כ-30% מהעסקים המשפחתיים, ממשיכים להתקיים לאחר העברתם לבני הדור השני. ואילו פחות מ-10% שורדים את ההעברה לדור השלישי. וזאת, עקב הקושי לשלב בין הרגשות, המתחים והמשברים המשפחתיים, לבין ההגיון השכלי והקר (רציונליות), הנדרש להישרדותו ולקיומו של העסק.

בעוד שבחברה רגילה, עובד מקופת, ממורמר, או לא יעיל, פשוט עוזב (או מועזב) את החברה והסיפור נגמר, הרי שבעסק המשפחתי, זה יותר מורכב. העובד יכול לעזוב את החברה, אבל לא את המשפחה. ועזיבתו את החברה, תגרום למשבר משפחתי, שעלול להקרין לרעה גם על תפקודו של העסק.

זו סוגיה משפחתית, עיסקית ופסיכולוגית סבוכה רבת פנים. רבים ניסו להגדיר את הבעיות ולהציע "מתכונים", פתרונות וליווי מקצועי לחברות שכאלה.

וכך לדוגמה, בעוד שחברת שטראוס כן צלחה את המעבר לדור השלישי, הרי שסטף וורטהיימר החליט למכור את חברת ישקר לוורן באפט, לפני סיום שלב המעבר לדור השלישי וסיבותיו עמו.

במאמרנו נעסוק בשאלה, מדוע הדור השני מצליח לשרוד ולצלוח את הקשיים, יותר מאשר בני הדור השלישי?!

מה יש לאחים, שאין בין בני הדודים?!

התשובה הינה מאד פשוטה.

בדור השני עדיין יש את האחוה. מדובר בדרך כלל באחים שגדלו יחד. יש להם קשר אישי, אהבה, חוויות משותפות, עולם מושגים דומה, הידברות, כבוד הדדי, הערכה ועוד. וזה נותן להם (לפעמים) את הכוח והיכולת, להתגבר על המחלוקות והמכשולים. לריב, אבל גם להתפייס...

לעומתם, הדור השלישי - דור בני הדודים, הם כבר מרוחקים יותר זה מזה... ובדרך כלל, אין להם חוויות ילדות משותפות היוצרות את קשר האחוה החזק.

בפרשתנו, פרשת ויגש, אנו פוגשים שיא חדש בהתמודדות בין יהודה ליוסף.

יוסף, המשנה למלך מצרים, טפל עלילת שווא על בנימין, כאילו הוא גנב גביע יקר מן הארמון, וכעת יוסף דורש לשעבד אותו כעבד. יהודה מתקומם נגד ההחלטה המלכותית הקשה הזאת, מציע פתרונות אחרים והויכוח מתחמם.

"נקודה טובה" - מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

בשלב זה מחליט יוסף להוריד את המסכה. הוא מתגלה לאחיו ומוכיח אותם: "אֲנִי יוֹסֵף אֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מָכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרָיִם" (בראשית מה, ד). "הַעוֹד אָבִי חַיִּים?! (אחרי כל הסבל שגרמתם לו...), (שם, ג).

למרבה הפלא, אחרי שני משפטי תוכחה בלבד, מתחיל יוסף להרגיע את אחיו ההמומים ומבטיח להם בטחון אישי ופרנסה בשנות הרעב.

אתם אולי התכוונתם לרעה, אבל בפועל, מדובר בתוכנית אלוקית, שנועדה להציל אתכם מן הרעב: "כִּי לְמַחֲיָה שָׁלַחֲנִי אֱלֹהִים לְפָנֶיכֶם" (שם, ה).

מדוע יוסף לא מנצל את ההזדמנות הזאת כי לסגור חשבון ולנקום באחיו על כל שנות ההשפלה, ההתנשאות, הביזוי, הניכור, העינוי, הגלות והשבוי שהם גזרו עליו?!

אין זאת אלא, כי מתחת לכל המתחים והמריבות ישנה בכל זאת אחווה חזקה, הקושרת ומחברת את יוסף לאחיו ולמשפחתו.

ושוב, לאחר פטירת יעקב (בסוף פרשת ויחי), כאשר האחים חוששים כי יוסף ינצל את הרגע לנקמה, הם מציעים את עצמם להיות לו לעבדים. גם כאן, יוסף מרגיע את אחיו, מנחם אותם ומבטיח להם קיום בכבוד: "וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְּכֶם וְיָנַחַם אוֹתְכֶם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם" (בראשית נ, כא).

ובהנגדה ליוסף, נזכיר את עשיו שחיכה לרגע בו יצחק ימות, כדי לסגור את החשבון עם יעקב ולהרוג אותו, ככתוב: "וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ יִקְרְבוּ יָמֵי אַבְרָהָם וְאֶהְרֶגֶה אֹתוֹ וְעַקְבֵּי אָחִי" (בראשית כז, מא).

אפשר אולי לומר, כי את השיעור הטוב ביותר באחוה, קיבל יוסף, מאמו רחל.

רחל ויעקב עמדו להתחתן וחששו כי לבן הרמאי עלול להחליף את הכלה ברגע האחרון ולתת ליעקב את לאה הבכורה, במקום את רחל. כנראה שפעם נהגו לכסות את הכלה כל כך טוב, עד שלא היה ניתן לזהות אותה.

כדי למנוע את ההחלפה, קבעו רחל ויעקב ביניהם סימני קוד מוסכמים, לצורך אימות וזיהוי. והנה, בערב החתונה, כאשר לאה מגלה לרחל את תוכנית הרמאות, מחליטה רחל למסור לאחותה את סימני הזיהוי הסודיים, כדי למנוע ממנה את הבושה האישית הפומבית הכרוכה בגילוי הרמאות.

רחל בעצם פגעה באמונו של יעקב אהובה, כדי להציל את אחותה. היא כנראה לקחה בחשבון כי יעקב עלול להרגיש נבגד ולהתנתק ממנה. וכך היא עלולה לאבד את אהבת חייה ואולי אף להישאר רווקה נצחית...

ובכל זאת, האחוה, גברה על האהבה!

את השיעור הזה ספג כנראה יוסף, מילדותו. ואולי בזכות המורשת הזאת של אמו, ידע יוסף בשעת הצורך להיות וותרן, מכיל וסלחן והצליח לרפא את שבר בית אביו - את השבר של המשפחה.

בשולי הדברים נעיר, כי "תחזוקה" של חיי משפחה טובים, היא "פרוייקט" שאף פעם לא נגמר. תמיד יש משהו חדש, או ישן, שמתעורר... וראיה לדבר ממעשה יוסף. למרות שיוסף מרגיע את אחיו שפניו לשלום ולא לנקמה, הרי שעם מותו של יעקב, מתעורר ונעור בהם שוב החשש הישן...

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

הלוואי ונדע להפנים את הלקח החשוב הזה מהתנהגותו של יוסף.
ולאור חשיבותו של הנושא, הרשיתי לעצמי לעסוק בו שוב, למרות שנגענו בו, בפרשת "וישב".

מרכת שפת life

משה רוט

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת! הפץ בין חבריך.**